

94-048

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

DE RIJKSDIENST BEELDENE KUNST



Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36~~ / ~~24 37 37~~ / ~~24 37 38~~ / 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

6 NOV. 1995

14 NOV. 1996

35.075.5:78/96

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 EP Amsterdam
Tel. 6243739

94-048

Voor u ligt een brochure over de Rijksdienst Beeldende Kunst (RBK), waarin uiteen wordt gezet wat de taken van de RBK zijn, welke werkzaamheden daar aan verbonden zijn en door wie deze werkzaamheden worden uitgevoerd.

De RBK werd opgericht in 1985 na een fusie van de Dienst Verspreide Rijkscollecties, de Nederlandse Kunststichting en het Bureau Beeldende Kunst Buitenland. Na een fase van zeven jaar, waarin de RBK de som uitvoerde van de taken die deze drie verschillende instanties uitoefenden, werd een reorganisatie van de Dienst in gang gezet. Het resultaat is een nieuwe RBK met een ander karakter.

Op de volgende bladzijden staat bij monde van een aantal RBK-medewerkers wat het terrein van de nieuwe RBK precies is. Ook kunt u lezen bij wie u het beste terecht kunt met vragen. Wij hopen dat deze folder een duidelijk beeld geeft van onze organisatie en dat hij zal bijdragen aan een goede samenwerking tussen de RBK en u.

ADDENDUM

In het organogram ontbreken enkele medewerkers van de afdeling Collectiebeheer. Zij zijn bereikbaar onder telefoonnummer: 070 - 3905219.

Behoudsmedewerker

H.F. Waalewijn

Medewerker depotbeheer en expeditie

W.C. Claassen

G. Hegedus

A. Hollander

B.C.M. Rutten

Chauffeur

M.A. Bhikhie

RBK GEEN DOEL OP ZICH

Robert de Haas (1940), kunsthistoricus, is directeur van de RBK sinds de oprichting in 1985.

Naast deze functie is hij onder meer vice-voorzitter van de Culturele Raad Zuid-Holland en voorzitter van het "Holland Dance Festival The Hague".

‘De RBK heeft een grondige reorganisatie ondergaan. Oude taken, die - hoe belangwekkend ook - niet essentieel waren voor het functioneren van de Dienst, zijn afgestoten; nieuwe zijn ter hand genomen. RBK-medewerkers zullen u hierover op de volgende pagina's inlichten.

Het is niet toevallig dat deze reorganisatie plaats vond. Het is een gevolg van de sterk gewijzigde houding van de rijksoverheid ten opzichte van uitvoerend werk. Steeds radicaler wordt uitvoering van het beleid door de departementen overgedragen aan lagere echelons, die daartoe ook beter geschikt zijn.

De komende verzelfstandiging van de rijksmuseum zal in het museumwezen zijn sporen trekken. Het lijkt niet onmogelijk dat musea van andere overheden zullen volgen. De RBK haakt in op deze ontwikkelingen en zal de musea waar mogelijk en gewenst ondersteunen bij het privatiseringsproces en alles waar daaruit voortvloeit.

Het wegvallen van de Europese binnengrenzen tenslotte, heeft gevolgen voor het controleren van de legale, maar ook illegale, stroom van cultuurobjecten binnen Europa en die van binnen naar buiten. Al deze zaken hebben geleid tot een veranderende positionering van de RBK.

Hoewel de reorganisatie bij de individuele RBK-medewerker een gevoel van zekerheid kan hebben verstoord, was deze verandering voor de organisatie als geheel noodzakelijk en heilzaam. De RBK is immers geen doel op zich, maar een instelling die zich - net als alle andere ambtelijke instituties - moet voegen naar de wensen van de samenleving. Die wensen worden door de politiek vertaald in beleid; wij zijn er om dit uit te voeren. Maar pure uitvoering is niet genoeg, wij moeten ook alert zijn op het veranderlijke karakter van beleid en tijdig tegemoet komen aan maatschappelijke veranderingen. Die alertheid kun je ontwikkelen door een bepaalde houding ten opzichte van je werk aan te nemen. Ik zou zo'n houding willen typeren als je toegankelijk opstellen, met een open oog en een gewillig oor voor de noden en behoeften van je "klanten" en een aanpak die gericht is op het behalen van resultaten. De RBK heeft deze houding de laatste jaren welbewust bij zijn medewerkers trachten te ontwikkelen. Ik zou willen benadrukken dat alle medewerkers, ongeacht hun functie, even belangrijk zijn om de doelstellingen van de RBK uit te dragen en te verwezenlijken.’

COLLECTIEBEHEER : HET HART VAN DE ORGANISATIE

Sonja de Kruijter (1953), is hoofd van de afdeling Collectiebeheer. Zij deed binnen de RBK management-ervaring op bij de vroegere afdeling Collecties en was jarenlang als secretaris van de dienstcommissie actief op medezeggenschapsterrein.

‘Zoals de naam al zegt, heeft Collectiebeheer de taak gekregen de collectie van de RBK te beheren, dat wil zeggen het kunstbezit van het Rijk dat niet is ingeschreven in de inventaris van een rijksmuseum. De afdeling is onderverdeeld naar de vier terreinen waarop

dit beheer gevoerd wordt. Wetenschappelijk beheer door twee conservatoren; actief materieel beheer door vijf medewerkers van de onderafdeling conservering en restauratie; passief materieel beheer door de onderafdeling depotbeheer en expeditie, die uit zeven medewerkers bestaat. Het administratieve beheer tenslotte, wordt verzorgd door vier medewerkers van de onderafdeling collectiedocumentatie en bruikleenverstrekking.’

DE COLLECTIE

‘De RBK-collectie kent twee categorieën kunstwerken. De eerste bestaat uit ongeveer 200.000 werken van Culturele Waarde (CW's) die voor decoratief gebruik zijn bestemd. Ongeveer 95% van deze werken is rijkseigendom geworden via de Beeldende Kunstenaars Regeling (1949-1987). De RBK is bezig deze werken elders onder te brengen.

De tweede categorie omvat werken van Bijzondere Culturele Waarde (BCW's.), dat wil zeggen dat deze in potentie van museale kwaliteit zijn. Dit zijn er 145.000.

Als begin 1995 afstand is gedaan van de CW-werken, bestaat de RBK-collectie alleen nog uit deze BCW-categorie. Het gaat hier om kunstwerken die variëren van middeleeuws tot hedendaags en die verschillen in soort, maat en techniek. De RBK beheert dus niet alleen schilderijen, maar ook beeldhouwwerken, voorwerpen van kunstnijverheid, meubels en werken op papier zoals tekeningen, prenten, foto's en affiches.

Hoewel de RBK zelf niet meer aankoopt, kan de collectie weer groeien door bijvoorbeeld het naar Nederland terughalen van kunst die in de Tweede Wereldoorlog is ontvreemd of door het aanvaarden van schenkingen en legaten.’

WAT DOET DE RBK MET ZIJN COLLECTIE?

‘De RBK is er altijd van uitgegaan, dat kunst er is om gezien te worden. Maar wij zijn geen museum en hebben dus ook geen eigen expositieruimte. Daarom stellen wij sinds jaar en dag de eigen collectie in ruime mate beschikbaar aan museale instellingen in binnen- en buitenland, hetzij voor tijdelijke tentoonstellingen,

hetzij voor de vaste opstelling. Hiermee zal de afdeling Collectiebeheer de komende jaren zeker doorgaan.

Omdat de RBK streeft naar een collectie die uitsluitend bestaat uit voorwerpen van museale kwaliteit, zullen bruikleenaanvragen voor wandversiering voortaan niet meer worden gehonoreerd. Alleen een kleine groep hoogwaardigheidsbekleders kan hiervoor in de toekomst nog een beroep op ons doen.⁹

NIEUW: BRUIKLEENOVEREENKOMSTEN "OP MAAT"

‘Collectiebeheer gaat de komende jaren alle lopende bruikleenovereenkomsten onder de loep nemen en hierover nieuwe afspraken maken met de bruikleennemers.

Wij streven er naar het dagelijks beheer van de geleende kunstwerken zoveel mogelijk te delegeren aan de bruikleennemers. In hoeverre delegatie mogelijk is, hangt af van de specifieke deskundigheden die de instellingen in huis hebben. Overeenkomsten “op maat” dus.⁹

COLLECTIEBEHEER GAAT VERHUIZEN!

‘Het ligt in de bedoeling dat de afdeling Collectiebeheer eind 1994 al zijn kantoren, kunstdepots, restauratie-ateliers en technische werkplaatsen, nu nog gevestigd op vier lokaties, onder brengt in één nieuw gebouw in Rijswijk. Natuurlijk is iedereen hier heel blij mee. Aan de andere kant betekent dit veel werk waardoor een aantal activiteiten van de afdeling op een lager pitje gezet zal moeten worden. Zo zullen we bruikleenaanvragen voor werken uit onze depots tijdelijk terughoudender behandelen dan gebruikelijk is. Daar bedoel ik mee dat werken minder makkelijk teruggebracht kunnen worden en dat verzoeken om documentatie of restauratie tijdelijk opgeschoven kunnen worden. Wel zullen de drie coördinatoren van onze afdeling zo veel mogelijk op hun post blijven. Om de gang van zaken bij voorbaat te versoepelen is met ongeveer vijftig musea in Nederland een tijdelijke regeling getroffen die het mogelijk maakt om RBK-werken die aan deze musea zijn uitgeleend, rechtstreeks bij hen aan te vragen voor tijdelijke tentoonstellingen.⁹

PVC GEEFT ZINVOLLE BESTEMMING AAN BKR-WERKEN

Heleen Buijs (1954), kunsthistoricus en jurist, is leider van het Project Verkleining BKR-collectie (PVC). Zij deed onder meer ervaring op in de vakbeweging en bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

‘Vanaf 1949 tot 1987 hebben gemeenten en het Rijk kunstwerken verworven in het kader van de zogenaamde Contraprestatie, later de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR). Deze regelingen waren bedoeld om kunstenaars te stimuleren in het voorzien van hun eigen levenson-

derhoud door verkoop van hun werk. In de loop der jaren zijn hierdoor meer dan 200.000 objecten in het beheer gekomen van de RBK. Een groot deel van deze kunstwerken werd in bruikleen gegeven aan Nederlandse non-profit-instellingen of in beheer overgedragen aan andere ministeries. Deze bruikleenverstrekking bracht zoveel administratieve - en depotwerkzaamheden met zich mee, dat andere taken van de Dienst hierdoor in de verdrukking kwamen. Om die reden werd besloten de uitleen van BKR-werken stop te zetten. Teneinde de kunstwerken alsnog een zinvolle bestemming in de samenleving te geven, besloot de minister van WVC in 1992 een deel van de BKR-collectie af te staan. Het gaat hier uitsluitend om kunstwerken met een niet-museale status (de CW's). BKR-werken met een cultuurhistorische en/of museale waarde (de BCW's), blijven in beheer van de Rijksdienst en maken deel uit van het reguliere bruikleenverkeer met de musea.

De RBK staat het BKR-werk af door schenking aan non-profit-instellingen en kleine gemeenten die zelf niet beschikken over een structureel budget voor kunst-aankopen. In principe worden de werken niet teruggegeven aan de kunstenaars, ze zijn immers destijds door de kunstenaars verkocht. Alleen kunstwerken die ernstig beschadigd zijn en waarvan de restauratiekosten de waarde overstijgen, zullen worden teruggegeven aan de kunstenaars of hun nabestaanden.’

PVC

‘De schenking van de kunstwerken wordt uitgevoerd door de vaste staf van de afdeling Collectiebeheer en enkele speciaal hiervoor aangetrokken projectmedewerkers. Volgens planning zal de RBK binnen drie jaar, van 1992 tot en met 1994, het grootste deel van de BKR-collectie afstaan.

Om het project overzichtelijk en beheersbaar te houden, geschiedt de uitvoering in fasen. In 1992 is begonnen met de schenking van BKR-werken aan non-profit-instellingen die deze werken vaak al jaren in bruikleen hadden. Ruim 1300 instellingen hebben een schenkingsaanbod toegestuurd gekregen, waarbij ruim 34.000 kunstwerken zijn aangeboden. Zij ontvingen een overzicht van de te schenken kunstwerken en van de kunstwerken die te zijner tijd terug moeten

naar de Rijksdienst. In dit laatste geval gaat het om kunstwerken met een museale status.

In 1993 kunnen de universiteiten een schenkingsaanbod tegemoet zien. Het gaat hier om ongeveer 5700 BKR-werken, die zij al jaren in bruikleen hebben.

Een groot aantal BKR-werken, circa 53.000, is in de loop der tijd in beheer overgedragen aan ministeries. Een deel hiervan bevindt zich in inmiddels geprivatiseerde rijksinstellingen. Ook deze instellingen komen voor schenking in aanmerking.'

SCHENKING UIT DEPOT

'Van de BKR-collectie die in depot is opgeslagen, bestaat het overgrote deel uit werken op papier, zo'n 90.000. Er zijn gevorderde plannen om het grootste deel ervan, ongeveer 60.000, te schenken aan een stichting, die wordt opgericht door de Federatie Kunstuitleen (FKU). De FKU zal de werken gefaseerd verspreiden onder de aangesloten kunstuitleeninstellingen. De opbrengsten uit verkoop en verhuur zullen worden ondergebracht in een fonds, waaruit aankopen van hedendaagse kunst en opdrachten kunnen worden gefinancierd. De stichting zal dit fonds beheren.'

VEEL VRAAG NAAR WERKEN

'Naar aanleiding van kranteberichten over de schenkingsacties hebben honderden instellingen uit het hele land zich spontaan aangemeld om in aanmerking te komen voor schenking. In april 1993 ging een schenking van ongeveer 7.000 kunstwerken van start, ook hier aan non-profit-instellingen die geen eigen kunstbudget hebben. Zij kunnen de werken zelf in het depot komen uitkiezen.

In het najaar van 1993 komen instellingen aan bod die belangstelling hebben getoond voor zeer grote schilderijen, ruimtelijke objecten en werken op papier. De Rijksdienst heeft verrassend veel verzoeken gekregen om BKR-werk. Wij zijn er dan ook van overtuigd dat voor de meeste werken een goede en zinvolle bestemming zal worden gevonden!'

DE AFDELING INSPECTIE : OP DE BRES VOOR NATIONAAL CULTUURBEZIT

*Charlotte van Rappard-Boon (1944),
kunsthistoricus, is hoofd van de afdeling
Inspectie. Zij is sinds 1985 Inspecteur voor de
Wet tot Behoud van Cultuurbezit.*

‘De sinds 1 januari 1993 bestaande afdeling Inspectie heeft vier - deels nieuwe - hoofdtaken, die de bescherming van het nationaal cultuurgoed gemeen hebben: inspectie van rijkscollecties, inspectie in het kader van de Wet tot

Behoud van Cultuurbezit, recuperatie en het verstrekken van exportvergunningen voor kunstvoorwerpen. De inspectiebezoeken die worden afgelegd in het museale veld hebben voornamelijk een ondersteunend en adviserend karakter.’

INSPECTIE VAN RIJKSCOLLECTIES

‘Vanaf het moment van verzelfstandiging van de huidige rijksmusea zullen de rijkscollecties - die het eigendom van de Staat blijven en die in opdracht van het ministerie van WVC door middel van een beheersovereenkomst in bruikleen worden gegeven aan de musea - worden geïnspecteerd door de RBK. Het betreft hier vooral de controle op het behoud en beheer van de rijkscollecties, waarbij facetten als depotbeheer, climativering, beveiliging, etc. een rol zullen spelen. In nauw overleg met de betrokken musea zal de afdeling Inspectie jaarlijks een rapportage over al deze collecties uitbrengen aan de minister van WVC. Deze taak zal pas op 1 januari 1995 zijn volledige omvang bereiken, wanneer alle huidige rijksmusea verzelfstandigd zijn.’

INSPECTIE WET TOT BEHOUD VAN CULTUURBEZIT

‘In de Wet tot Behoud van Cultuurbezit is een aantal inspectietaken wettelijk vastgelegd. Deze taken worden door de afdeling Inspectie uitgevoerd. Daartoe onderhouden de medewerkers contact met eigenaren van voorwerpen die onder de Wet vallen, leggen zij inspectiebezoeken af en adviseren zij waar nodig. Omdat voorwerpen die onder de Wet vallen het Nederlands grondgebied niet definitief mogen verlaten, hebben zij een aparte vergunning nodig als zij - tijdelijk - de Nederlandse grenzen passeren. Daarnaast verleent de afdeling assistentie aan de secretaris van de Raad voor het Cultuurbeheer ten behoeve van de commissie van deskundigen die adviseert over de Wet.’

RECUPERATIE

‘Sinds 1988 is de RBK door het ministerie van WVC belast met de uitvoering van de recuperatietaak: het opsporen en, indien mogelijk, het opeisen van kunstbezit dat gedurende de Tweede Wereldoorlog op onrechtmatige wijze uit Nederland is verdwenen.

Actueel zijn de vermiste tekeningen van de Nederlandse verzamelaar Koenigs. Uit de Koenigscollectie, genoemd naar de samensteller Franz Koenigs (1881-1941), werden tijdens de Tweede Wereldoorlog 526 tekeningen van oude meesters verkocht voor het op te richten Führer-museum in Linz. Direct na de oorlog kwamen deze tekeningen in de Sovjet-Unie terecht. Na jarenlange naspeuringen werd eind 1992 het grootste deel van de vermiste tekeningen in Rusland gelokaliseerd. De onderhandelingen hierover tussen Rusland en Nederland zijn in gang gezet.⁷

EXPORTVERGUNNINGEN VOOR CULTUURGOEDEREN

‘Sinds de opheffing van de Europese binnengrenzen in 1993 is een exportvergunning verplicht voor uitvoer van cultuurgoederen buiten de EG. Het gaat om goederen die ouder zijn dan vijftig jaar en een - per categorie verschillende - waarde hebben.

Inspectie verleent deze vergunningen in samenwerking met de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer te Groningen. Voorwerpen die voorkomen op de lijst van beschermde voorwerpen bij de Wet tot Behoud van Cultuurbezit kunnen slechts een tijdelijke vergunning krijgen. Voor alle andere cultuurgoederen wordt zonder meer een exportvergunning afgegeven, tenzij het vermoeden bestaat dat deze onder de cultuurwetgeving van een andere EG-lidstaat vallen. Om een vergunning te krijgen moet de aanvrager in zo'n geval kunnen aantonen dat dit niet zo is. Over de procedure van de vergunningaanvraag is informatie verkrijgbaar bij de afdeling Inspectie.⁷

DE ADVIESGROEP : TEN DIENSTE VAN HET MUSEALE VELD

De Adviesgroep bestaat uit acht medewerkers en staat, zolang de functie van afdelingshoofd vacant is, onder leiding van de directeur. Pim van Klink, interim-manager, heeft als tijdelijk afdelingshoofd in de periode januari tot september 1993 een belangrijke rol gespeeld bij de oprichting van de Adviesgroep. Hoewel de afdeling nieuw is, is de taak advisering dat niet. De RBK heeft sinds zijn oprichting altijd al een adviserende functie gehad. Het instellen van de Adviesgroep is in zoverre dan ook een logisch vervolg op oude activiteiten van de RBK. De directeur vertelt er het volgende over.

‘Hoofddoel van het werk van de Adviesgroep is het leveren van een bijdrage aan de verbetering van het museale bestel.

De Adviesgroep kent drie doelgroepen: de Nederlandse musea, het Directoraat-Generaal Culturele Zaken van WVC en andere instellingen die werkzaam zijn op cultureel gebied. De aard van onze adviezen is zeer gevarieerd en bestaat niet alleen

uit adviezen op papier. Een mondeling consult, langdurige betrokkenheid bij bepaalde bedrijfsprocessen, het coachen van museale medewerkers, behoren allemaal tot de activiteiten van de Adviesgroep.’

BEHOUD EN BEHEER

‘Eén van de activiteiten van de Adviesgroep ligt op het terrein van Behoud en Beheer en komt voort uit het Deltaplan voor cultuurbehoud. Dit is een plan van het ministerie van WVC om collecties van aanzienlijk cultuurhistorisch belang in musea en archieven te behoeden voor dreigende ondergang. De Adviesgroep verstrekt preadviezen over de aanvragen van Deltaplansubsidies. Voor het departement bewaakt zij de voortgang van het Deltaplan en rapporteert daar halfjaarlijks over.’

COLLECTIEMOBILITEIT

‘Een andere activiteit van de afdeling is het bevorderen van collectiemobiliteit, een onderwerp dat hoge prioriteit heeft bij het departement. Doel van collectiemobiliteit is het krijgen van een groter rendement uit bestaande collecties. De Adviesgroep levert hieraan een bijdrage door met museumdirecteuren van gedachten te wisselen en ze te wijzen op uitwisselingsmogelijkheden. Wat een depotstuk is bij de één, kan een zaalstuk bij de ander zijn! Begrip voor het beoogde doel is een voorwaarde voor het daadwerkelijk tot stand laten komen van transacties tussen musea. Gezien de vele aanvragen om bemiddeling die al binnengekomen zijn, ziet de RBK de bevordering van collectiemobiliteit optimistisch tegemoet.’

PARTICIPATIE

‘Dan is daar “participatie”, een enigszins ouderwets klinkend begrip voor een zeer actuele vraagstelling: hoe stimuleer je de betrokkenheid van het publiek bij museale activiteiten? Het departement heeft de Adviesgroep gevraagd bij te dragen aan de beleidsmatige uitwerking hiervan. Het lijkt ons een goed idee het onderwerp eerst onder de aandacht te brengen van mensen die er mee te maken hebben, dus directie en medewerkers van de verschillende musea. Zo is de Adviesgroep nu bezig met het organiseren van een symposium. De uitkomsten van de bijeenkomst zullen inzicht geven in de bestaande situatie en aan de hand daarvan kan verder worden gewerkt.’

TENTOONSTELLINGSMAKELAARDIJ

‘De RBK heeft op het gebied van presentatieprojecten zijn actieve, uitvoerende rol ingewisseld voor een bemiddelende rol. Met tentoonstellingsmakelaardij wordt bedoeld dat wij bemiddelen tussen de vraag en het aanbod van presentaties en dat wij adviseren over de realisatie van tentoonstellingen. In de komende periode zal de Adviesgroep - in de rol van makelaar - de bijeenkomsten organiseren van het Forum Internationale Tentoonstellingen (FIT) en de Coördinatie en Informatie Middelgrote Musea (CIMM). Ook individuele verzoeken van musea worden in behandeling genomen.’

BIENNALES EN ANDERE BUITENLANDSE MANIFESTATIES

‘Uitgaande van de ervaring en de deskundigheid die de RBK in het verleden heeft opgebouwd, doen wij de Minister aanbevelingen voor personen en instellingen die bij biënnales en andere internationale activiteiten een rol kunnen vervullen. Een voorbeeld was de betrokkenheid van de Adviesgroep bij de coördinatie van de Nederlands-Vlaamse inzending aan de Biënnale van Venetië in 1993. De RBK was belast met de voordracht van een commissaris en het verzorgen van PR en publiciteit. In bredere zin wil de Adviesgroep het buitenlandbeleid op het gebied van de beeldende kunsten voorzien van positieve impulsen.’

MUSEA IN BLIK

‘Het departement wil ten behoeve van beleidsontwikkeling inzicht krijgen in het wel en wee van de Nederlandse musea; welke inhoudelijke ontwikkelingen zijn er gaande en wat zijn de trends. De Adviesgroep is gevraagd om het departement regelmatig op de hoogte te stellen en daarbij particuliere observaties niet te schuwen. Zij gaat dit doen in de vorm van een beknopte, periodieke rapportage, de zogenaamde “Musea in Blik”.’

REDDING VAN NATIONAAL CULTUREEL ERFGOED

Joost Willink (1947), kunsthistoricus, is senior consultant bij de Adviesgroep en bij de RBK verantwoordelijk voor het beoordelen van Deltaplan subsidie-aanvragen. Hij is gespecialiseerd in museaal beleid en cultuurbehoud in Nederland. Daarnaast is hij secretaris van de WVC-Commissie voor Wetenschap en Cultuurbeheer, lid van de Adviescommissie van het Museon en bestuurslid van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

Koos de Jong (1948), kunsthistoricus, is senior consultant bij de Adviesgroep en leider van het RBK-Deltaplanproject. Hij is tevens secretaris van de Sectie Behoud en Beheer van de Nederlandse Museumvereniging en bestuurslid van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici.

In 1990 lanceerde het ministerie van WVC een uniek plan om cultuurvoorwerpen in musea en archieven te redden en monumentaal en archeologisch erfgoed te behoeden voor dreigende ondergang, het Deltaplan voor cultuurbehoud. De RBK is op twee manieren betrokken bij dit plan. Ten eerste heeft de RBK een taak met een landelijk karakter, namelijk het beoordelen van Deltaplan-subsidie-aanvragen door niet-rijksinstellingen. Ten tweede heeft de Rijksdienst een intern Deltaplanproject, waarin de aandacht uitgaat naar behoud en beheer van de RBK-collectie.

TERUGBLIK

Joost Willink: ‘Voor het Deltaplan is voor een aantal jaren veertig miljoen gulden beschikbaar gesteld om instellingen die zich bezighouden met collecties met een bijzondere culturele waarde, in staat te stellen achterstanden op het gebied van conservering in te lopen.

In 1990 en 1991 werd geconstateerd hoe groot die achterstanden waren. De rijksinstellingen stelden zelf een gedetailleerd onderzoek in, de niet-rijksinstellingen werden voor een meer globaal onderzoek in de vorm van een enquête benaderd door een extern bureau.

De achterstanden bij de rijksinstellingen worden nu gestaag ingelopen. Ook bij de niet-rijksinstellingen komen de subsidie-aanvragen, na een wat trage inzet, goed op gang. Het opstellen van collectieplannen en de fondsvorming met het oog op de eigen bijdrage van 60% vergen nu eenmaal nogal wat tijd. Wij hebben daarom ook de banden met de provinciale museumconsulenten wat aangehaald.’

DE LANDELIJKE FUNCTIE VAN DE RBK

‘Tot voor kort adviseerde de RBK de Raad voor het Cultuurbeheer over de toekenning van de subsidies. Dit zal binnenkort anders worden. Dan brengt de RBK adviezen uit aan de Mondriaanstichting.

Een subsidie-aanvraag wordt als volgt behandeld. Bij binnenkomst beoordeelt de Mondriaanstichting of de aanvraag formeel in orde is. Daarna gaat deze naar de RBK, die een preadvies uitbrengt over het cultuurhistorisch belang van de voor-

werpen en de conserveringstechnische aspecten.

Bij het Deltaplan worden verschillende criteria gehanteerd om een oordeel te kunnen beargumenteren. Zij hebben betrekking op het cultuur- of kunsthistorische belang van het object. Dat wordt in glijdende schalen van A naar D vastgelegd. Er wordt alleen subsidie verstrekt in de kosten voor actieve conservering van voorwerpen die onder A en B vallen vanwege hun bijzondere waarde. Voorwerpen uit categorie C komen alleen in aanmerking voor een bijdrage in passieve conservering. Voorwerpen in de D-categorie tenslotte hebben een te geringe culturele waarde om voor subsidiëring in aanmerking te komen.

Nadat het belang van een collectie-onderdeel is aangetoond, toetst de RBK welke conserveringsmethode de meest geschikte is en wie de behandeling zal uitvoeren.⁷

HET RBK-DELTAPLANPROJECT

Koos de Jong: 'Net als de rijksmusea startte de RBK na de inventarisatie van de achterstanden in 1991 met een groot aantal projecten in het kader van het Deltaplan. De geconstateerde achterstanden liggen vooral op het gebied van de actieve conservatie. Ze zijn zo groot dat de RBK, samen met nog enkele andere rijksinstellingen die een omvangrijke collectie beheren, nog tot het eind van de jaren '90 kredieten nodig zal hebben om die achterstand geheel in te lopen.'

DE INTERNE ORGANISATIE

'Bij het Deltaplanproject zijn zowel RBK'ers betrokken als speciale projectmedewerkers. Als projectleider krijg ik ondersteuning van een coördinator registratie en een coördinator passieve en actieve conservering. De bij de RBK werkzame conservatoren en restauratoren dragen zorg voor de inhoudelijke begeleiding. De collectie van de RBK is op het moment nog opgeslagen in diverse depots, verspreid over Den Haag en omgeving. Binnen afzienbare tijd gaan alle depots, restauratie-ateliers en andere werkruimten, verhuizen naar het Rijksbedrijfencentrum (RBC) in Rijswijk. In de nieuwbouw die daar wordt gerealiseerd, zullen de ruimten vergeleken met de oude sterk verbeterd zijn en voldoen aan de huidige eisen op het gebied van klimaat, verlichting, beveiliging en inrichting. Daarnaast zullen dankzij de Deltaplansubsidie zaken worden aangepakt als het toepassen van een speciaal door de RBK ontwikkeld ophangstelsel, het vervaardigen van specifiek verpakkingsmateriaal en het emballeren van kunstobjecten.'

VDBS : DE OLIE IN DE MOTOR

Fransje Kuyvenhoven (1956), kunsthistoricus, is hoofd van de afdeling Voorlichting, Documentatie, Bibliotheek en Secretariaten (VDBS). Zij werkte o.a. als wetenschappelijk medewerker bij de Universiteit van Nijmegen, als conservator/directeur van het museum in Rijswijk en als hoofd van de onderafdeling Collectie-documentatie en -publicatie bij de RBK vóór de reorganisatie. Daarnaast zit zij in de redactie van Museumvisie, het blad van de Nederlandse Museumvereniging.

‘De afdeling VDBS voert een aantal taken uit die een ondersteunend karakter hebben. Zoals de afkorting al zegt zijn wij - 10 dames - verantwoordelijk voor de interne en de externe voorlichting en voor de Public Relations. Tevens “bemannen” wij de handbibliotheek, de receptie, het algemene - en directiesecretariaat, en het archief.’

DOCUMENTATIE

‘Bij VDBS hoort ook een documentatie-eenheid, maar deze verschilt van de unit collectiedocumentatie bij de afdeling Collectiebeheer. Collectiebeheer houdt zich specifiek bezig met de documentatie van de eigen RBK-collectie, VDBS documenteert in bredere zin. Zo ontwikkelen wij een plan voor een documentatiesysteem dat de gezamenlijke collecties van het gehele museale veld in ons land - de “Collectie Nederland” - in kaart brengt. Dit systeem willen wij in eerste instantie opzetten met onze eigen Adviesgroep en daar ook het Rijksbureau voor Kunst-historische Documentatie, de Stichting Museumjaarkaart en de Nederlandse Museumvereniging bij betrekken. Ook is VDBS nauw betrokken bij het opzetten en beheren van een restauratorenregister, een initiatief van de Adviesgroep. Musea en andere belanghebbenden kunnen dit register raadplegen wanneer zij op zoek zijn naar een specialist die een bepaalde restauratie kan uitvoeren.’

PUBLIKATIES

‘Afgezien van bovengenoemde taken heeft VDBS ook de uitvoering van het publicatiebeleid van de RBK in zijn pakket. Dat houdt in dat VDBS, naast lopende uitgaven als het jaarverslag, “RBK-berichten” en “Buitengaats”, ook is betrokken bij toekomstige publicaties. “Buitengaats” zal niet bij iedereen bekend zijn. Het is een informatiebulletin dat heel beknopt melding maakt van een grote verscheidenheid aan Nederlandse culturele activiteiten in het buitenland, gerangschikt per land en onderverdeeld naar discipline. Zo kun je er bijvoorbeeld in lezen dat het Nationaal Jeugdorkest optreedt in Slovenië, dat Teun Hocks een solotentoonstelling heeft in New York en dat de film “De Noorderlingen” in Nieuw-Zeeland draait. Het blad verschijnt aan het begin van het kwartaal en wordt toegestuurd aan circa 1000 culturele instellingen, ambassadeurs, beleidsmakers, journalisten en andere belanghebbenden.’

BEDRIJFSVOERING : DIENSTVERLENING CENTRAAL

Rik Scholte (1965) is hoofd van de afdeling Bedrijfsvoering. Hij heeft binnen de culturele sector ervaring opgedaan in veranderingsmanagement en verzelfstandiging van overheidsdiensten.

‘De afdeling Bedrijfsvoering is uit verschillende disciplines samengesteld: financiën, personeel en organisatie, automatisering, huisvesting en facilitair beheer. Het verbindend element hier-tussen is dienstverlening aan de andere RBK-afdelingen. Dat varieert van de verzorging van

de innerlijke mens tot het voeren van onderhandelingen met het departement.’

VERHUIZING

‘De komende tijd zullen de inrichting van het RBC in Rijswijk en de verhuizing van de afdeling Collectiebeheer de speciale aandacht van onze afdeling vragen. Deze ingrijpende verhuis- en inrichtingsoperatie zal ook de lokatie aan het Plein niet onberoerd laten. Het begeleiden van deze verhuizing door onze unit huisves-ting en facilitair beheer, zal een behoorlijke inspanning van ons vergen. Eind 1994 hopen we alles tot een goed eind te hebben gebracht.’

VERZELFSTANDIGING

‘Een andere belangrijke ontwikkeling betreft de verzelfstandiging van de RBK per 1 januari 1995. Deze zal aanzienlijke financieel-economische en personeel-organisatorische veranderingen met zich mee brengen. De eerste voorbereidin-gen voor een meer zelfstandig bestaan zijn al getroffen en uitgevoerd sinds het departement met het Project Maximale Zelfstandigheid is gestart. De RBK neemt al vanaf het eerste uur met verve deel aan dit project.’

In dit organogram treft u de namen en telefoonnummers aan van RBK-medewerkers die vast of voor een lange periode in dienst zijn. Op het vermelde telefoonnummer zijn zij rechtstreeks bereikbaar.

**Voorlichting, Documentatie,
Bibliotheek en Secretariaten**

Hoofd:

mw. F.R.E. Kuyvenhoven, 356 61 77

Beleidsmedewerker:

mw. I.J.M. Poelert-Lutz, 356 61 91

Medewerker voorlichting en PR:

- mw. M.A.C. de Zwaan, 356 61 64

- vacature

Medewerker documentatie en informatiebeheer:

- mw. J.J.M. Faber, 356 61 65

- mw. R. van de Griend, 356 61 44

Medewerker bibliotheek:

mw. C.J.M. Wagenaar-Diepstraten, 356 61 72

Directiesecretaresse:

mw. A.A. Boeve, 356 61 38

Secretarieel medewerker:

- mw. S.A.C. Lensink, 356 61 47

- mw. M. de Louwere, 356 61 48

- mw. M.S. Sodirijo, 356 61 00

- mw. H.S. Wongsoardjo, 356 61 27

Directeur:
R.R. de Haas

Adviesgroep

Hoofd:

vacature

Senior consultant:

- J.W.M. de Jong, 356 61 62

- R.J. Willink, 356 61 58

Consultant:

- mw. E. Barents, 356 61 39

- F.J. van Burkom, 356 61 42

- F. Grijzenhout, 356 61 41

- mw. C.E. Heyning-Huydecoper, 356 61 55

- A.H.A.G. Kok, 356 61 71

- mw. H.G. de Leeuw, 356 61 53

Medewerker:

F.W.H. Bergevoet, 356 61 58

Collectiebeheer

centraal telefoonnummer: 356 61 70

Hoofd:

mw. S.F. de Kruijter-
van Domburg, 356 61 66

Conservator:

- mw. E. Beer, 356 61 45

- S.A.M. Braat, 356 61 40

Coördinator bruiklening:

C.D. Vos, 356 61 76

*Medewerker inventarisatie
en bruiklening:*

mw. S.M. Kentie, 356 61 16

Documentalist/management-

assistent:

mw. C.J.M. Kordes, 356 61 60

Fotograaf / Fotodocumentatie:

T.D. Koster, 356 61 86

J. Boom, 356 61 73

Bedrijfsvoering

Hoofd:

A.H. Scholte, 356 61 29

Hoofd financiën:

P.L.D. Liebrechts, 356 61 30

Financieel medewerker:

- R. Beerthuijzen, 356 61 34

- P.J. van Lieshout, 356 61 33

Financieel-administratief medewerker:

mw. E.S. Kaitjily, 356 61 35

Medewerker personeel & organisatie:

mw. J.M. Straver-Allard, 356 61 32

Medewerker automatisering:

T.D. van Wengen, 356 61 78

Hoofd huisvesting en facilitair beheer:

M. Heyligers, 356 61 21

Medewerker facilitair beheer:

R. Hansum, 356 61 20 / 356 61 26

Huishoudelijk medewerker:

mw. C.H.M. Jungschläger, 356 61 81

Beheerder Rijksbedrijvencentrum:

H.P. Besuijen, 395 21 96

Beheerder magazijn:

J.W. den Turk, 356 61 80

Administratief medewerker:

A. Brauer, 356 61 31

PVC:

- mw. H. Buijs, 356 61 69

- mw. M.M.C. van Heese, 356 61 75

- mw. M.E. te Wierik, 356 61 75

Deltaplan-project:

- J.W.M. de Jong, 356 61 62

- S.A.M. Braat, 356 61 40

- mw. W. Brouwer, 356 61 52

Secretarieel medewerker:

mw. C.H. van Egmond-Graves,
356 61 70

Hoofd conservering en restauratie:

H.C. de Herder, 356 61 83

Coördinator conservering en restauratie

P.A. Knoester, 356 61 84

Restaurator:

- H.C. de Herder, 356 61 83

- mw. C.L. van der Pijl, 356 61 95

- mw. A.C. Veerman, 356 61 93

- mw. R.M. Velsink, 356 61 94

Hoofd depotbeheer en expeditie:

Ch. E. van den Broeke, 356 61 43

Coördinator depots/behoudsmedewerker:

M.P.M. van den Goor, 390 52 19

Medewerker:

- J.R. Bezooijen, 356 61 73

- R.P. Lodder, 356 61 16

Inspectie

telefax: 365 19 14

Hoofd:

mw. Ch.E. van Rappard-Boon, 356 61 59

Inspecteur:

- A.J. Elen, 356 61 68

- mw. J.E.P. Leistra, 356 61 16

- E.W.M. Rodrigo, 356 61 46



Robert de Haas, *directeur*.



Angeniet Boeve,
directiesecretaresse.



Collectiebeheer

Staannd v.l.n.r.:

Edward van den Broeke, *hoofd onderafdeling depotbeheer en expeditie*;
Evelyn Beer, *conservator*; Christel Kordes, *documentalist*; Cees Vos,
coördinator bruiklening.

Zittend v.l.n.r.: Carla van Egmond; *afdelingssecretaresse*;

Hans de Herder, *hoofd onderafdeling conservering en restauratie*;
Sonja de Kruijter, *hoofd afdeling*.



De Adviesgroep

Staan v.l.n.r.:

Hedwig Fijen, Frans Grijzenhout, Frans van Burkom,
Cunera Heyning-Huydecoper, *consultants.*

Zittend v.l.n.r.: Koos de Jong, *senior consultant;*
Frank Bergevoet, *medewerker;* Joost Willink, *senior consultant;*
Arjen Kok, *consultant.*

Els Barents, *consultant.*



Riet de Leeuw, *consultant.*



Inspectie

*V.l.n.r.: Albert Elen, inspecteur,
Saskia Lensink, secretaresse,*

*Josefine Leistra, inspecteur (recuperatie), Charlotte van Rappard-Boon, hoofd afdeling,
Evert Rodrigo, inspecteur.*



*Koos de Jong (l.) en Joost Willink,
senior consultants, betrokken bij het
Deltaplan voor Cultuurbehoud.*

*Heleen Buys,
projectleider PVC.*



VDBS

Staand v.l.n.r.: Carla Wagenaar, *bibliothecaris*; Jetty Faber, *documentalist*; Hermine Wongsoardjo, *secretaresse*; Marry de Zwaan, *voorlichter*; Iris Poelert, *beleidsmedewerker*.
Zittend: Fransje Kuyvenhoven (l.), *hoofd afdeling*; Renée van de Griend, *coördinator/vormgever*.



Bedrijfsvoering

Van voor naar achter, v.l.n.r.: Jan den Turk, *beheerder magazijn*; Martin Heyligers, *hoofd huisvesting en facilitair beheer*; Peter Liebrechts, *hoofd Financiën*; Peter van Lieshout, *financieel medewerker*;



Carla Jungschläger, *huishoudelijk medewerker*; Robert Beerthuijzen, *financieel medewerker*; Alexander Brauer, *administratief medewerker*; Lisa Kaitjily, *financieel-administratief medewerker*; Hannie Straver, *medewerker personeel en organisatie*; Rob Hansum, *medewerker facilitair beheer*; Rik Scholte, *hoofd afdeling*; Tjeerd van Wengen, *medewerker automatisering*.

De Rijksdienst Beeldende Kunst:

- is een *ondersteunende* instelling, die kennis uitdraagt ten behoeve van het gehele museale veld;
- *adviseert* over:
 - de toekenning van behoudsubsidies in het kader van het Deltaplan
 - collectiemobiliteit
 - de toepassing van de Indemniteitsregeling
 - de bescherming van roerende monumenten in het kader van de Wet tot Behoud van Cultuurbezit
 - cultuurbehoud in buitengewone omstandigheden (nood- en rampsituaties);
- *inspecteert* de Rijkscollecties;
- *houdt toezicht* op de naleving van EG-regelgeving voor export van kunstvoorwerpen en voor teruggave van illegaal geëxporteerde goederen. Verstreckt exportvergunningen;
- *beheert* het kunstbezit van het Rijk, dat niet is ingeschreven in de inventaris van een rijksmuseum.

Begin 1993 bestond de collectie uit 320.176* geregistreerde kunstvoorwerpen. Daarvan zijn 125.380 kunstvoorwerpen van bijzonder culturele waarde (zgn. BCW's, werken met museale status) en 189.852 van culturele waarde (zgn. CW's, voornamelijk voor decoratieve doeleinden). Door de rijksmuseum en de Intendance van de Koninklijke Paleizen zijn 5.944 kunstvoorwerpen tijdelijk overgedragen aan de RBK. Deze zijn ingeschreven in de inventaris van de RBK (zgn. ext-status) ten behoeve van bruikleenverstrekking;
- heeft 3.174 *bruikleenemers*, waaronder:
 - 1.522 niet-rijksinstellingen
 - 1.512 rijksinstellingen
 - 14 rijksuniversiteiten en academische ziekenhuizen op 123 lokaties
 - 126 museale instellingen;
- tracht beeldende kunst te achterhalen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter uit Nederland is weggehaald (*recuperatie*);
- *coördineert nationale inzendingen* voor biënnales, triënnales en overige internationale manifestaties;
- *bemiddelt* tussen musea en andere culturele instellingen om de realisatie van presentaties en samenwerkingsverbanden te bevorderen;
- *publiceert* werkcatalogi van zijn deelcollecties, teneinde de collectie en delen daarvan voor derden inzichtelijk te maken. De werkcatalogi zijn onder meer een middel om mobiliteit van de deelcollecties en het verstrekken van losse bruiklenen te bevorderen;
- geeft ieder kwartaal het bulletin *Buitengaats* uit met een overzicht van Nederlandse culturele activiteiten in het buitenland;
- heeft een *personeelsbestand* van:
 - 58 vaste medewerkers
 - circa 40 wisselende medewerkers (contractanten, stagiaires etc.);
- wordt begeleid door twee *adviescolleges*, bestaande uit externe deskundigen:
 - de Commissie van Bijstand
 - de Commissie Beheer.

*In deze cijfers zijn de weggeschonken werken in het kader van het Project Verkleining BKR Collectie niet verwerkt.

SUMMARY

This brochure contains information about the activities and staff of the Netherlands Office for Fine Arts (Rijksdienst Beeldende Kunst, or RBK).

Established in 1985 by the Minister of Cultural Affairs, the RBK is a combination of three, formerly separate institutions: the Department for State-Owned Art Collections (Dienst Verspreide Rijkscollecties), the Netherlands Art Foundation (Nederlandse Kunststichting) and the Visual Arts Office for Abroad (Bureau Beeldende Kunst Buitenland). After seven years, during which the RBK performed the tasks of these three institutions, a reorganisation took place. This reorganisation was prompted by modifications in Dutch government policy and by plans to privatise the state museums. It resulted in a new RBK, with new responsibilities and a new character, as from January 1993.

Under the guidance of its director, the recently reorganised RBK comprises three line sections and two supportive sections.

Advice and Projects

The Advice and Projects section advises on matters relating to the conservation and preservation of objects belonging to the Dutch cultural heritage. It also stimulates the presentation of the National Collection, including the collections of the state museums as well as those of municipal and provincial museums in the Netherlands. Advice and Projects advises the Minister of Cultural Affairs regarding the implementation of the indemnity scheme. It co-ordinates collaborative museum projects and manifestations, biennial exhibitions and so forth. Finally, it helps reallocate art objects throughout the country.

Inspection

This section's responsibilities can be divided into three principal areas. The first of these areas involves inspecting the state collections. On behalf of the government, the Inspection section will monitor those objects from the National Collection which were entrusted to the various state museums following their privatisation. The second area involves evaluating objects listed under the Cultural Heritage Preservation Act. And the final area of the Inspection section's responsibilities involves enforcing the EC Council Regulation on the Export of Cultural Goods.

Collection Management

The RBK is responsible for a large, diverse collection of objects dating from the Middle Ages to the present. These objects have been purchased, bequeathed, donated or recuperated since World War II, transferred from other state-owned inventories or acquired through the Artists' Support Scheme. Current plans call for the reduction of the size of the RBK's collection. Objects of outstanding quality will be lent out to museums, and the rest to institutions of other kinds throughout the Netherlands. The Collection Management section is responsible for registering, documenting, storing, conserving, restoring and lending the remaining objects.

The two supporting sections of the RBK are: *Information / PR, Documentation, Library and Secretariats* and *Operational Management*. These sections are active both inside and outside the RBK in various ways.

Organisational diagram

An organisational diagram clarifying the structure of the RBK is included in this brochure.

Calafan

Redactie en productie

Vormgeving

Fotografie

Druk

RBK, afdeling VDBS, Den Haag

N.A.P. (Helen Haward) Amsterdam

Rab Mastert, Rijswijk; Tim Kaster (RBK), Den Haag

Drukkerij Industrie, Amsterdam

Najaar 1993

Rijksdienst Beeldende Kunst

bezoekadres: *Plein 23, Den Haag*

postadres: *Postbus 30450, 2500 GL Den Haag*

telefoon: *070 - 356 61 00*

telefax: *070 - 365 07 81*